

İSLAM'DA AİLE VE ÇOCUK YETİŞTİRME

el-Hamdülillahi Rabbi'l-âlemîn, hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh, alâ küllî hâlin ve fî külli hîn ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn ve şefî'l-müznibîn Muhammedini'l-Mustafâ ve alâ âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîne't-tayyibîne't-tâhirîn.

Emmâ ba'd.

a. Hanımlarımıza Ait Bir Müjde

Fe-kâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

*حَامِلَاتُ وَاَلِدَاتُ مَرْضِعَاتُ رَحِيْمَاتُ بِأَوْلَادِهِنَّ،
لَوْلَا مَا يَأْتِيْنَ إِلَىٰ أَزْوَاجِهِنَّ، دَخَلَ مَصَلِّيَاتُهُنَّ الْجَنَّةَ..*

*Hâmilâtün vâlidâtün murdıâtün
rahîmâtün bi-evlâdihinne lev lâ mâ ye'tîne
ilâ ezvâcihinne dahale musalliyâtühünne'l-
cennete.*

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Bu hadîs-i şerîfi Tahavî, Ahmet İbn Hanbel, İbn Mâce, Taberanî, Hâkim gibi kaynaklar kaydetmişler. Ebû Umâme hazretlerinden annelerimize, hanımlarımıza ait bir

müjde... Peygamber Efendimiz hanımannelerimiz ve hanımlarımız durumunda olan kimse-ler için diyor ki;

Hâmilâtün. “Bunlar hamileliğin kahrını çekerler.” Çocuğu dünyaya getirinceye kadar hamile olarak mideleri bulanır, sıhhatleri bozular, yüzleri, elleri şişer. Doktorlar uğraşır, o zamanlar doktor da yoktu tabii. Yani ne sıkıntılar çekerler... *Vâlidâtün.* “Sonra evlat verirler, evlat dünyaya getirirler.”

Bir, doğumdan önce sıkıntılarını çekerler; bir de doğum başlı başına bir ciddi ameliyattır, çok zor bir şeydir. Ama evlat sevgisinden, Allah onların gönüllerine o şefkati verdiği-nden... Şimdi duyuyoruz; bazıları, “Çocuk dünyaya getirmek zormuş.” filan diye evlenmekten korkuyorlar. Büyük fedakârlıktır, çok zor bir şeydir.

Ondan sonra da bitmez...

Murdîâtün. “Doğan çocukları emzirirler, bakarlar, büyütürler.” Kendi canlarından, sağlıklarından, gıdalarından çocuklarını doyururlar.

Rahîmâtün bi-evlâdihinne. “Evlatlarına son derece merhametlidirler.” Bir tavuğun civcivlerini kollayışını düşünün. Üzerine canavar bile gelse çocuklarını korumak için saldırır. Evlatlarına çok merhametlidirler.

Lev lâ mâ ye'tîne ilâ ezvâcihinne. “Eğer kocalarına gitmeselerdi...” Kocalarına gitmeleri olmasaydı... *Dahale musalliyâtühünne'l-cennete.* “Onların namaz kılanları muhakkak cennete girerlerdi.”

Burada, *lev lâ mâ ye'tîne ilâ ezvâcihinne*, “Kocalarına gittikleri veya yaptıkları olmasaydı.” deniliyor.

Kadın kocasına ne yapar da sevabını kaçıır?

Kocasını namusunu, haysiyetini, malını, her şeyini ona emanet ediyor, işe çalışmaya gidiyor. Ev, mal mülk, çoluk çocuk, her şey ona emanet oluyor. İyi bir müslüman hanımın bu emanetleri koruması ve çok dikkat etmesi lazım.

Öyle yapmazlar ve hırçınlık ederlerse... Yani korumazlarsa, ondan sonra da, “Süs isterim, ziynet isterim, gezmek tozmak isterim...”

Falancanın kocası ona kürk almış, ben de isterim...” gibi baskılar... “Senin yanında ben iyi bir gün mü gördüm... Ah! Babamın evinde ne rahattım da sana vardktan sonra bir aydınlık gün bile görmedim, bütün günlerim kara geçti... Senin yanında gençliğim heba oldu, mahvoldum, bittim...” filan demek adamcağızı üzer. Ne yapsın; çalışıyor, uğraşılıyor ama yine de yaranamıyor. Bu, benim hatırıma gelen şekiller...

Kocalarına yaptıkları Allah’ın sevmediği şeyler olmasa namaz kılanları muhakkak cennete girer. Çünkü çocuğu hamile olarak taşımaktan, dünyaya getirmekten, emzirmekten, onlara şefkatle annelik yapmaktan çok sevaplar kazanıyorlar. Eğer kocalarına hanımlık vazifelerini de İslâm’ın istediği tarzda güzel yaparlarsa namaz kıldıkları takdirde cennete girerler.

Dahale musalliyâtühünne’l-cennete.

“Namaz kıldıkları takdirde... Namaz kılanları...”

Namaz kılmazsa büyük tehlike var. Namaz dinin direğidir. Kadının da en büyük tehlikesi namazı kılmaması, kaytarıvermesidir.

Bir de hanım kocasına karşı muamelesinde dikkatli olacak. Kadının kocasına İslâm'ın emrettiği şekilde nasıl eşlik yapması lazım, bir; kocanın hanımına İslâm'ın emrettiği tarzda nasıl güzel kocalık yapması lazım, iki. Bu ikisini öğrenmemiz lazım! Karı kocanın birbirlerine karşı hem hakları hem de görevleri vardır. İslâm, her hak sahibine hakkı vermeyi emreder.

Peygamber Efendimiz'in etrafındaki insanların da tabii anlayışları var, hafızalarında tutmaları zor olabilir. Efendimiz kısa konuşurdu, kısa konuşmayı severdi. Onun için bir hadîs-i şerîften değil de Peygamber Efendimiz'in o konudaki sözlerini toplayarak o konuda Efendimiz'in bizden istediği nedir, sünnet olan davranış nedir, onu bilmemiz lazım.

1. Hanımların kocalarına karşı görevleri.
2. Kocaların hanımlara, çocuklarına ve ailesine karşı görevleri.

Bunları iyice öğrenmemiz lazım.

Burada hanımlar bahis konusu ve aslında bir müjde! Kadınlar namaz kılarılarsa cennete girerler. Çünkü hamilelik, doğum, evlatlarını

emzirme sıkıntılarını çekiyorlar, şefkatle büyütüyorlar. Namaz kılarlarsa cennete girerler. Ama kocalarına ezâ cefa eder, haksız yere üzerlerse o zaman sevapları da tehlikeye düşüyor. Ona da dikkat etmesi lazım.

Tabii buna mukabil tek taraflı değil. Bunu hatırlatıyorum yine, kocaların da hanımlarına karşı vazifesi vardır.

Biliyor musunuz ki bir kadının kendi çocuğunu emzirme mecburiyeti bile yoktur.

Neden?

Çünkü kadının ve çocukların bakımını bizim dinimiz beye yüklemiştir. “Bunlara sen bakacaksın. Yeme, içme, giyinme, barınma, yaşam ihtiyaçlarını sen sağlayacaksın.” demiştir. Onun için kadın “Senin çocuğun, ben emzirmiyorum. Nasıl beslersen besle.” derse adam beslemek zorundadır. Kadın emzirmek zorunda değildir.

“Sen bu çocuğun sahibi değil misin; emzir.”

Emzirmek zorunda değildir. Çünkü yedirmek kocanın görevleri arasındadır.

Şimdi bu devirde kadın da erkek de çalışıyor. Bu kıyamet alametidir. Peygamber *sal-lallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz beyan etmiştir, “Kıyamet alametlerinden birisi kadının ticaretinde kocasına yardım etmesidir.” Kadının ana, esas vazifesi evladını yetiştirmektir. Evlat yetiştirmek çok önemlidir. Koca da hem hanımına hem de çocuklara bakacak. Böylece aslan gibi, sultan gibi erkek ve kız evlatlar yetişecek. Her birisi pırlanta gibi olacak, toplum gelişecek.

İslâm böyle bir düzen kuruyor. Geçim sorumluluğunu kadına yüklemiyor. Ana düzen böyle ama sıkıntı olunca ihtiyaçları daha kolay karşılayalım diye kadınlar da yapabildiği çalışmaları yapıyorlar. Zaten fiilen Anadolu’da da kadınlarımız, annelerimiz, büyükelimiz çalışır. Kadınlar köylerde hep çalışmışlardır, daima çalışırlar. Şehirde kadınlar oturur da belki poker oynarlar ama köyde hanımlar çalışır, boş durmazlar.

Kadınların yapabileceği işlerin şeriatin ahkâmına uygun olması, yabancı erkeklerle bir odada kalmaması, seviyeli seviyesiz insanlarla muhatap olmaması lazım. Kendi evinde,

dikiş nakış veya kadınlar arasında bir iş gibi şeriatin uygun gördüğü bir ortamda çalışabilir, olabilir.

Burada esas itibariyle müjde var. Namaz kılmaları şartıyla kadınlar, anneler cennete girecekler ama kocalarına karşı görevlerine dikkat etsinler. Bu onların görevi... Kocaların da karılarına karşı görevi var. Burada fazla görev sayılmamış. *Lev lâ mâ ye'tîne ilâ ez-vâcihinne*. "Kocalarına yaptıkları..." deniliyor. Peygamber Efendimiz'in muradını bilmiyoruz, bu belki daha ziyade namus meselesidir. Yani "namusunu korumakta dikkat edecek" demek olabilir. Evde karşı gelme, dırdır, kavga ve saire ayrı. Belki o da vardır, bilmiyoruz.

b. Kur'an İlmine Sahip Olan, Ezberleyen Kimse

Gelelim ikinci müjdeli hadîs-i şerîfe:

حَامِلُ الْقُرْآنِ حَامِلُ رَايَةِ الْإِسْلَامِ. مَنْ أَكْرَمَهُ فَقَدْ
أَكْرَمَ اللَّهَ، وَمَنْ أَهَانَهُ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.

Hâmilü'l-Kur'âni hâmilü râyeti'l-İslâmi men ekremehû fe-kad ekremallâhe ve men ehânehû fe-aleyhi la'netullâhi azze ve celle.

*Müsnedü'l-Firdevs'*inde Deylemî, Ebû Ümâme *radıyallahu anh'*ten kaydetmiş. Bunları levha yaptırıp, hattatlara güzel yazdırıp duvara asmamız lazım. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

Hâmilü'l-Kur'âni. “Kur'an'a sahip olan, Kur'an'ı ezberinde kafasında taşıyan...” Kur'an'a hâmil olan yani hafız olan demek... Kur'an ilmine sahip olan demek de olabilir. Burada Peygamber Efendimiz, “Kur'an'ı taşıyan” diyor. Bunun mânası düz olarak Kur'an'ı ezberleyen demek ama bir de ahkâmını bilen de olabilir. Kur'an'ın ne demek istediğini, mânasını biliyorsa... O daha önemli! Herhalde öyledir.

“Kur'an'ı taşıyan kimse...” Kur'an bilgisine kafasında, gönlünde sahip olan kimse... *Hâmilü râyeti'l-İslâmi.* “İslam bayrağının sancaktarıdır.” İslâm bayrağını elinde taşıyan kişi demektir. Bayrağı dalgalandırıyor, İslâm'ın sancaktarı demektir.

Men ekremehû. “Kim ona saygı gösterir, ikram ederse...” İkrâm sözle olur, hediye ile olur, hürmetle olur; bu kelime hepsini ifade edebilir. “Kim ona hürmet ederse...” Hiç he-

diye vermeden hürmetkâr davranmak, asaletli, soylu bir insana gösterilecek muameleyi yapmak da ikram etmektir. Ama "ikram" Arapça'da, "hediye vermek" mânasına da gelir. Yani hürmetkâr davranmak mânasına da, bir bağış, bir hediye vermek mânasına da gelir. Burada "hürmetkâr davranırsa" mânası daha çok anlaşılıyor.

Men ekremehû. "Kim ona hürmetkâr olursa..." Kur'an ehlidir, diye hürmet gösterirse... *Fe-kad ekremallâhe.* "Allah'a hürmet göstermiş olur." Çünkü Allah'ın kitabına sahip adam, o bilgiyi biliyor.

Buradan anlaşılıyor ki hediye vermek değil saygı göstermek, Allah'a ikram... Çünkü Allah'a bizim herhangi bir hediye vermeye gücümüz yok. Ne yapabileceğiz, aciz naçiz kullarız. "Kim ona ikram ederse Allah'a ikram etmiş olur." yani "Kim ona hürmet ederse Allah'a hürmet etmiş olur."

Ve men ehânehû. "Kim onu umursamazsa..." Değersiz, hor hakir görürse... *Fe-aleyhi la'netullâhi azze ve celle.* "Allah'ın laneti onun üzerine olur."

Kur'an ehlini hor görüyor, mühimsemi-
yor. Adama baktı; parası yok, fakir. Bir de
baktı; giyim kuşamı, elbisesi, hırkası vs. ya-
malı. "Sen kimsin ya?" diyor, hiç hürmet et-
miyor. "Kim ona hor bakar, hor hakir görürse
Aziz ve Celil olan Allah'ın laneti onun üzerine
olur."

Demek ki Kur'an ehline sevgi ve saygı
göstereceğiz.

Hocamız, cennetmekân, Adapazarı'nda
adına cami yaptığımız Mehmed Zahid Kotku
hazretleri; mübarek şeyh, evliyâullah... Her
gün, herkesin gördüğü kerametleri olan, hak-
kında kitaplar yazılmış bir kimse... Camiye
küçük de olsa bir hafız geldi mi, "Giy bakalım
cübbeyi, sarığı." derdi. Cübbeyi giydirir, mih-
raba onu sürerdi. "Hadi bakalım okumaya..."
Öyle hürmet gösterirdi.

Mısırlı hafızlar ziyaretine geldi. Hafızlar
diye çok büyük bağışlar ve çok büyük ikram-
lar yaptı. Çok büyük sevgi ve saygı gösterirdi.
Bir Ali Haydar Hoca vardı, mekânı cennet
olsun, Trabzonlu, kalın gözlüklü, ciddi görü-
nümlü, sakallı bir hoca efendi... Diz çöktüğü
zaman âbide gibi otururdu. Kur'an okurken

de sallanma, laubalilik yok; kale gibi dururdu. Şahane Kur'an okurdu, üstattı. Bazı hocalar, hafızlar, yaşlılar, evli barklı adamlar gelir, oturur, "Hocam, bana ders versene." derlerdi.

Hocamız onu yanından ayırmazdı. Bursa'ya gideriz, onu götürür; falanca yere gideriz, onu götürür... Çok izzet ikram ederdi.

Bir Hafız Mustafa vardı; Karadenizli, kurra hafız... Korkut Bey'in damadıydı. Mustafa Erdoğan. İlahiyat'ta doçentti, belki şimdi profesör olmuştur. Her zaman mihrapta olurdu. Hemen cübbeyi giydirir, onu mihraba geçirirdi. Çok itibar ederdi.

Beyazıt camiinin imamı vardı, ona itibar ederdi. Fatih camiinin imamı vardı, ona itibar ederdi. Hafız olan herkese bizim dikkatimizi çekecek büyük izzet, itibar, ikramda bulunurdu. Halbuki kendisi cümle cihanın, bakanların gelip de kapısının eşliğinde oturduğu bir kimse...

Bir kerametini söyleyeyim. Ruhu şad olsun, Allah şefaatine erdirsin. Allah, sevgili kullarının yanından bizleri ayırmasın. İzmir'de misafiriz, biz de yanındayız. Bir hafta

kadar İzmir’de kaldık. Bir evde misafiriz, evin iki katı var. Apartman ama apartmanın en üst iki katını kendisine ayırmış. Adam varlıklı... Manzaralı, odaları çok ve adam hocamıza son derece hürmet ediyor. Evinde olmasından son derece mutlu ve hocamıza son derece ikram ediyor, rahatız.

Hocamız birden, “Kalkın gidiyoruz.” dedi.

“Efendim, işte otursanız...” filan.

Apar topar, daha önceden hiç söylemediği halde, birdenbire kalktı. Biz de kalktık. Valizler vesaireler hazırlandı, arabaya bindik, yola çıktık. İzmir’den yukarıya, Çanakkale tarafına doğru yola koyulduk.

Öyle bir ani çıktı ki ben; “Acaba İzmir’de zelzele olacak da o mâlum oldu mübareğe, ondan mı kaçıyor?” dedim. Kaçarcasına İzmir’den ayrılıyor, durup dururken... Gittik, gittik, Ayvalık’a geldik. Ayvalık’ta, “Şuraya sapın, buraya sapın.” dedi ve bizi bir evin önünde durdurdu. Minibüs emrimizde tabii... Kapıyı çaldırttı. Kapı açıldı, yaşlı bir kadın... Hocamızı görünce sevincinden deli divaneye döndü, o kadar muazzam sevindi.

Anladım ki o kadını sevindirmek için gelmiş.

Ama niye o kadar acele etti?

Apar topar, gece vardık çünkü eve. O gece kadıncağızın kocasının vefatının yıldönümüymüş. Kocasını da tanıyordu, daha önceden gittiğimiz bir kimseydi. Kocasının yıldönümünde, İzmir'den çıkıp aniden, apar topar kadının evine kadar gittik.

Kadıncağız görünce şaşırdı, sevinç gözyaşları döktü, çok memnun oldu. Hocamız orada kocasına dualar etti, sene-i devriyesinde öyle [ziyaret ettik.] Mübareğin, onun o mahzunluğunu İzmir'den anlayıp kocasının da vefat gününe denk getirip, tam onu sevindirecek şekilde oraya gitmesi çok ilginç.

Acaba bu nadir olan bir tesadüf mü?

Hayır! Yahya Oğuz anlatıyor:

Hocamız uçakla Almanya'ya gelmişler. Almanya'ya ilk gidişi... Kendisi tarif ederek, "şuraya, şuraya" diye bir yere gitmişler. Kapıyı çaldırmış. Kapı açılınca güzel giyimli bir adam kapıda görünmüş. Hocamızı görünce bayılacak gibi olmuş, son derece afallamış.

Bir hıristiyan kadınla evlenmeye gidiyormuş. Yani kapıdan çıksa, oraya nikâha gidiyormuş. Onunla evlenmesi uygun olmadığından hocamız engelledi. Hocamızı görünce tabii çok utanıp...

Uygun olmayan bir kimseyle evlenmeyi niyetine koymuş, giyinmiş, o işi yapacak; hocamız engelledi.

Hocamız, hadîs-i şerîfleri hayatında uygulayan bir insandı. Hafızlara hürmet ederdi. Yaşı çok küçük bile olsa, torunu yaşında bile olsa çok hürmet ederdi.

Buradan bize çıkan ders nedir?

Kur'an'ın hafızı ve hamili olmaya kendimiz çalışalım. Kendimizden geçtiyse, cesaretimiz yoksa çoluk çocuğumuzu hafız yapmaya çalışalım. Çocuğumuz da geçtiyse torunumuza yapmaya çalışalım. Dede olarak; babayiğit, dedeyiğit olarak oğlumuzu diyelim ki;

“Bu çocuğu bana bırak. Ben bu çocuğu, torunumu çok kabiliyetli görüyor, çok uygun buluyorum. Bunu ben yetiştireceğim.” deyip kendi tecrübemizle yetiştirelim. Böyle bir şey yapmamız mümkün. “İnşallah ailemizden bir

hafız olsun, bütün destek benden.” deyip böyle bir şey yapılabilir.

Çocuğu alıp Türkiye’de bir Kur’an kursuna göndermek mümkün ama şimdi zor! Yapılacak bir güzel şey; buradaki bir hocayı çocukların hafızlığını takip etsin diye tayin etmek.

c. Kur'an Kerim Hatmedildiği Zaman

Üçüncü hadîs-i şerîf:

حَامِلُ الْقُرْآنِ لَهُ عِنْدَ خْتِمِ الْقُرْآنِ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ،
وَشَجَرَةٌ فِي الْجَنَّةِ.

Hâmilü'l-Kur'âni lehû inde hatmi'l-Kur'âni da'vetün müstecâbetün ve şeceretün fi'l-cenneti.

Hâmilü'l-Kur'âni lehû. “Kur’an’ı ezberleyen, Kur’an’a hamil olan bir kimseye...” Artık ezberlemek mi, ilmini bilmek mi neyse... *Inde hatmi'l-Kur'âni.* “Kur’ân-ı Kerîm hatmedildiği zaman...” *Da'vetün müstecâbetün.* “Müstecab daveti olur.” Yani eline makbul, kabul olacak bir dua fırsatı geçer. Yaptığı dua makbul olur, bir. *Ve şeceretün fi'l-cenneti.* “Cennette de bir ağaca sahip olur.”

1. Hatim indirince ne dua edecekse makbul bir duası olur.

2. Cennette de bir tane ağaç sahibi olur.

Cennetteki ağaçlar tabii dünyadaki ağaçlara benzemez.

Bu hadîs-i şerîf Enes *radiyallahu anh*'ten ama bu mânaya gelen başka bir hadîs-i şerîf daha hatırlıyorum. İbni Asâkir, yine Enes *radiyallahu anh*'ten rivayet etmiş:

عِنْدَ كُلِّ خَيْمَةٍ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ

İnde külli hatmetin da'vetün müstecâbetün. “Her hatim indirildiği zaman hatim indirinin duası müstecab olur.”

Onun için hatim duasına çok önem verelim. Hatim indirdiğimiz zaman ne dualar edeceksek hazırlayalım. Hatim çok önemli... Kur'ân-ı Kerîm'in her şeyi çok önemli... Açıp Kur'ân-ı Kerîm'in yüzüne okumadan bakmak bile sevap. Yüzüne bakmaktan bile sevap var.

Geçenlerde sırf yüzüne bakmakla kazanılan sevapları anlatan bir hadîs-i şerîf okuduk. Annesinin babasının yüzüne bakmak sevap! Kâbe-i Müşerrefe'ye bakmak sevap! Deryaya,

denize bakmak sevap! Kur'ân-ı Kerîm'e bakmak sevap! Alimin yüzüne bakmak sevap! Bunlar, durduğu yerden kazanılan sevaplar.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi sevdiği kul eylesin. Sevdiği güzel işleri böyle duyursun ve işlemeye muvaffak eylesin. Kendimizi veya çocuklarımızı veya torunlarımızı da hafız yapmayı nasip eylesin.

el-Fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
21 Recep 1421 / 20.10.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

